

Handläggare
Karin Söderling
Telefon: 08 508 30121

Till
KN
2015-05-12

Hanteringsordning för stadens synnerligen värdefulla byggnader (Dnr 403/1992)

- remissvar

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden överlämnar detta utlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen begärs omedelbart justerad

Mats Larsson
Förvaltningschef

Sammanfattning

Kulturförvaltningen och Fastighetskontoret har tagit fram en ”Hanteringsordning för stadens värdefulla byggnader”. Hanteringsordningen, som är tänkt att gälla alla ”blå-klassade” fastigheter i stadens ägo. Den har av kommunstyrelsen skickats till kyrkogårdsnämnden för yttrande. I huvudsak innebär hanteringsordningen att vårdprogram ska tas fram för alla de fastigheter som avses. Vårdprogrammen ska utgöra en god grund för skydd av kulturvärden samtidigt som förändringsprocesser kan förenklas och bättre förankras.

Kyrkogårdsförvaltningen efterlyser en samordning med länsstyrelsen kring ”blå-klassningen” i och med att den inte alltid stämmer överens med annan ”kulturklassning”.

**Stockholms kyrkogårdsförvaltning
staben**

Hallvägen 14
Box 9
12125 Stockholm-Globen
Telefon 08 508 30121
Växel 08 508 30100
karin.soderling@stockholm.se
stockholm.se

Kyrkogårdsförvaltningen påminner om att kyrkogårdsförvaltningens anläggningar omfattas av Kulturmiljölagens paragrafer som avser kyrkliga kulturminnen. Från och med 2012 ställs krav på att senast under 2015 ska särskilda vård- och underhållsplaner tas fram även för begravningsplatser.

Detta innebär att i princip så omfattas redan kyrkogårdsnämnden av den föreslagna hanteringsordningen.

Som bekant ansvarar nämnden för ett antal olika byggnader som är synnerligen värdefulla, inte minst de begravningskapell som finns på världsarvet Skogskyrkogården. Av de 11 begravningsplatser som kyrkogårdsnämnden ansvarar för är 5 st ”blå-klassade” i sin helhet. (Råcksta begravningsplats, Skogskyrkogården, Sandsborgskyrkogården (utom expeditionsbyggnaden), Västberga begravningsplats och Galärvarvskyrkogården. Därutöver klassas Bromma kyrkogård och Spånga kyrkogård som kulturhistoriskt värdefulla miljöer enligt Stadsmuseets klassificering.

Det arbete som genomförts av kulturförvaltningen och fastighetskontoret med framtagande av vårdprogram är mycket inspirerande och ger en god vägledning för hur kyrkogårdsnämnden tar fram vårdplaner för våra anläggningar. De ger de stöd till hur framtida prioriteringar ska göras i den fortsatta underhållsplaneringen.

Förvaltningen har i underlag till budget för 2016 med inriktning 2017 och 2018 tagit upp frågan om fastighetskontoret i framtiden kan ta över drift och förvaltning av nämndens lokaler. Bedömningen var att detta kan leda till en mer resurseffektiv och kompetenssäkrad förvaltning. Initiativet till att ta fram ett vårdprogram för staden synnerligen värdefulla byggnader är mycket positivt och stärker uppfattningen att fastighetskontoret har denna kompetens.

Förvaltningen föreslår att kyrkogårdsnämnden tillstyrker remissen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i förvaltningschefens stab och behandlats i förvaltningsgrupp 2015-05-12.

Bakgrund

Kyrkogårdsnämnden har fått remissen *Hanteringsordning för stadens synnerligen värdefulla byggnader (..)* för yttrande till kommunstyrelsen. (Bilaga 1)

Remissen utgörs av ett tjänsteutlåtande inför genomförandebeslut i Kulturnämnden respektive Fastighetsnämnden avseende införande av en hanteringsordning för stadens synnerligen värdefulla byggnader. Hanteringsordningen ska ersätta tidigare

Byggnadsminnesförklaring - Policy för Stockholms stads egna byggnader.

I ärendet föreslås att fastighetsnämnden och kulturnämnden hemställer hos kommunfullmäktige om att anta hanteringsordningen att också gälla för alla synnerligen värdefulla byggnader i stadens ägo. Syftet med hanteringsordningen är att säkerställa en god förvaltning och skydd av dessa byggnader.

Vilka byggnader avses och vad ska göras?

Vårdprogram

Vårdprogram ska tas fram för alla byggnader i stadens ägo med synnerligt kulturhistoriskt värde (blå på stadsmuseets klassificeringskarta.) I vårdprogrammen beskrivs byggnadens kulturhistoriska värden och programmen syftar också till att tydliggöra mål för förvaltningen av respektive byggnad. De ska underlätta dialogen med myndigheter och hyresgäster vid beslut och vid förändringsprocesser.

Vårdprogrammets omfattning och detaljeringsgrad anpassas efter objektets karaktär och ska också revideras vid förändringar. Staden har tagit fram vårdprogram för Stockholms stadshus, Stockholms stadsmuseum, Stadsbiblioteket, Liljevalchs konsthall och Börshuset. I bilaga 2 redovisas en kort information om stadens arbete med vårdprogram.

I bilaga 3 redovisas en innehållsförteckning över de delar som kan ingå i ett vårdprogram (här Stockholms stadsbibliotek).

Bland annat ges en nulägesbeskrivning, en värdebeskrivning och historik för byggnaden. Samtidigt redovisas målsättningar för förvaltningen som avser exempelvis funktion och verksamhet, tillgänglighet, brand och säkerhet och miljöaspekter.

Vårdanvisningar är också en viktig del i vårdprogrammet som kan innefatta allt ifrån checklistor vid förändringar till städanvisningar.

Verka för Q som användningsbestämmelse i detaljplan

Vidare föreslås i hanteringsordningen att staden ska verka för det flexibla Q som användningsbestämmelse i detaljplan. Med stöd i PBL kan därmed kommunen i detaljplan ta fram skyddsbestämmelser för det enskilda objektet. Q:et innebär en fri användning så länge de kulturhistoriska värdena tillvaratas i enlighet med skyddsbestämmelserna.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen välkomnar riktlinjer i enlighet med en hanteringsordning för stadens synnerligen värdefulla byggnader. Det råder dock en viss otydlighet i vad mån den framtagna hanteringsordningen även ska omfatta fastighetsbestånd inom alla stadens förvaltningar och bolag. Det är dock värdefullt att kyrkogårdsnämnden får yttra sig kring förslaget eftersom nämnden ansvarar för en mängd anläggningar med mycket höga kulturella värden. Det gäller inte minst de begravningskapell som finns på världsarvet Skogskyrkogården.

Önskvärt med samordning av klassningen med Länsstyrelsen

Av de 11 begravningsplatser som kyrkogårdsnämnden ansvarar för är 5 st ”blå-klassade” i sin helhet. (Råcksta begravningsplats, Skogskyrkogården, Sandsborgskyrkogården (utom expeditionsbyggnaden), Västberga begravningsplats och Galärvarvskyrkogården. Därutöver klassas Bromma kyrkogård och Spånga kyrkogård som kulturhistoriskt värdefulla miljöer enligt Stadsmuseets klassificering. Dock saknas Brännkyrka, Hässelby och Strandkyrkogården på Stadsmuseets klassificeringskarta, varav åtminstone Brännkyrka kyrkogård får anses utgöra en mycket värdefull kulturmiljö. Inte minst mot bakgrund av att man här finner en av Stockholms äldsta kyrkomiljöer med en ålderdomlig prägel med gravkullar på den äldre delen och med en trädkrans runt kyrkan planterad av Årstafrun, Märta Helena Reenstierna. Därför bör en översyn av klassificeringen ske.

Samordning bör också ske med Länsstyrelsen kring klassificeringen med anledning av att alla stadens begravningsplatser (utom Strandkyrkogården) omfattas av Kulturmiljölagens 4 kapitel. Detta innebär att alla förändringar inom begravningsplatserna behöver tillstånd från Länsstyrelsen innan genomförande.

Skogskyrkogården både Riksintresse och Unesco världsarv.

Därutöver utgör Skogskyrkogården ett riksintresse för kulturmiljövården enligt 2 kap 6§ MB. Sedan 1994 är dessutom Skogskyrkogården uppförd på Unesco:s världsarvslista vilket innebär att dess unika värden ska skyddas och vårdas för kommande generationer. I samband med utnämningen gjordes av Stadsmuseet en betydande inventeringsinsats av Skogskyrkogårdens byggnader och anläggningar till stöd för vårdplaneringen. Särskilda skyddsföreskrifter togs då fram för världsarvet. Dessa skyddsföreskrifter syftar till ”att begravningsplatsens kulturhistoriska värde inte ska minska, (...) det ursprungliga utförandet och den ursprungliga användningen ska så långt det är

möjligt bevaras. Dessutom bör man inför varje ingrepp beakta arkitekternas intentioner”.

Kulturmiljölagen ställer krav på framtagna vård- och underhållsplaner under 2015

I samband med revideringen av kulturmiljölagstiftningen 2012 ställdes krav på att ägare av begravningsplatser även ansvarar för att vård- och underhållsplaner finns för dessa objekt. *”Planen ska redovisa hur objekten ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. Såväl sedvanligt underhåll som tillståndspliktiga åtgärder enligt 4 kap. 3 och 13 §§ kulturminneslagen ska framgå av planen”*

(se även Kulturrådets författningssamling KRFS 2012:2 i bilaga 4)

Lagstiftaren förutsätter att dessa planer ska vara framtagna senast under 2015. Därför pågår för närvarande ett intensivt arbete ute i landet kring framtagande av vård- och underhållsplaner för landets begravningsplatser. SLU i Alnarp har i samarbete med Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF) tagit fram vägledningar kring hur detta arbete ska bedrivas. Planen ska redogöra för historik, nuläge och kulturvärden och det ska formuleras målbeskrivningar för det framtida underhållet och utvecklingen. Länsstyrelsen ska beredas möjlighet att yttra sig över planen.

Vårdprogrammen kan ge en god vägledning för kyrkogårdsförvaltningens arbete med framtagande av vård- och underhållsplaner

I och med ovanstående beskrivna lagkrav omfattas kyrkogårdsnämndens anläggningar redan av den i remissen föreslagna hanteringsordningen. Framtagande av vård- och underhållsplaner för alla kyrkogårdsnämndens anläggningar är ett omfattande arbete och som beräknas pågå fram till och med 2018. Detta arbete sker i samarbete med Stadsmuseet och med hjälp av konsultstöd. Det är därför också en resursfråga. Redan idag behövs prioriteringar göras för att hantera det eftersatta underhållet inom nämndens många gånger gamla och slitna anläggningar.

Det arbete som genomförts av kulturförvaltningen och fastighetskontoret med framtagande av vårdprogram är mycket inspirerande och kan ge en god vägledning för hur kyrkogårdsnämnden tar fram vårdplaner för sina anläggningar. Inte minst kan de målbeskrivningar som tas fram ge vägledningar om hur prioriteringar ska göras i den fortsatta underhållsplaneringen.

Förvaltningen har i underlag till budget för 2016 med inriktning 2017 och 2018 tagit upp frågan om fastighetskontoret i framtiden kan ta över drift och förvaltning av nämndens lokaler.

Bedömningen var att detta kan leda till en mer resurseffektiv och kompetenssäkrad förvaltning. Initiativet till att ta fram ett vårdprogram för staden synnerligen värdefulla byggnader stärker uppfattningen att fastighetskontoret har denna kompetens.

Förvaltningen föreslår att kyrkogårdsnämnden tillstyrker remissen

- Bilaga 1 Remiss ”Hanteringsordning (..) Dnr 403/1992**
- Bilaga 2 Infblad om stadens framtagna vårdprogram**
- Bilaga 3 Innehållsförteckning hämtat från vårdprogrammet för Stadsbiblioteket.**
- Bilaga 4 Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen KRFS 2012:2**